សេដ្ឋកិច្ចនិងទេសចរណ៍កម្ពុជាក្នុងដំណាក់កាលជំងឺកូវីត១៩
Cambodia's Economy and Tourism Amidst the Covid-19 Pandemic

(រូបថត: Theguardian)

ដោយលោក ហេង សុភី

មន្ត្រីស្រាវជ្រាវវិទ្យាស្ថានមនុស្សសាស្ត្រនិងវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម

រាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា

១១ ឧសភា ២០២០

សេដ្ឋកិច្ចនិងទេសចរណ៍កម្ពុជាក្នុងដំណាក់កាលជំងឺកូវីដ១៩

ដោយលោក ហេង សុភី

មន្ត្រីស្រាវជ្រាវវិទ្យាស្ថានមនុស្សសាស្ត្រនិងវិទ្យាសាស្ត្រសង្គមនៃរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា

កូវីដ១៩ ជំងឺរាតត្បាតសាកលបាននឹងកំពុងរីករាលដាលលើ២១០ប្រទេសនិងដែនដី។ ថ្ងៃទី១១ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២០នេះមានអ្នកឆ្លងរហូតដល់៤,១៨១,០២១នាក់ អ្នកស្លាប់ចំនួន២៨៣,៨៦៨នាក់ និងអ្នកព្យាបាលជាសះស្បើយចំនួន១,៤៩៣,៨៦៨នាក់[1]។ វាជាពេលវេលាដែលមិនប្រាកដប្រជា ហើយបញ្ហាប្រឈមនាពេលនេះគឺយើងមិនអាចដឹងអំពីជម្រៅនិងរយៈពេលនៃវិបត្តិនេះនៅឡើយទេ។ ដូច្នេះទំហំនៃភាពស្មុគស្មាញនៃវិបត្តិជំងឺកូវីដ១៩ក៏នៅមិនទាន់ប្រាកដប្រជាដូចគ្នា។ កាន់តែធ្ងន់ធ្ងរជាងនេះទៅទៀតផលប៉ះពាល់សេដ្ឋកិច្ចសង្គម និងជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាពលរដ្ឋបង្កមកពីជំងឺរាតត្បាតកូវីត១៩កាន់តែអាក្រក់ទៅៗ។

ក្នុងរបាយការណ៍របស់មូលនិធិរូបិយវត្ថុពិភពលោកដែលចេញផ្សាយនៅថ្ងៃទី១៦ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២០ បានឱ្យដឹងថា សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ីទំនងជាមិនមានកំណើនឡើយនៅឆ្នាំ២០២០។ លោក Changyong Rhee ប្រធាននាយកដ្ឋានអាស៊ី-ប៉ាស៊ីហ្វិកនៃមូលនិធិរូបិយវត្ថុអន្តរជាតិបានថ្លែងថា អ្នកធ្វើគោលនយោបាយគួរកំណត់គោលដៅគាំទ្រដល់ក្រុមហ៊ុននិងក្រុមគ្រួសារទាំងឡាយណាដែលរងគ្រោះខ្លាំងដោយបម្រាមធ្វើដំណើរ គោលនយោបាយគម្លាតសុវត្ថិភាពនិងវិធានការទាំងឡាយណាដែលរាំងខ្ទប់ការឆ្លងរបស់ជំងឺកូវីដ១៩។ លោកបន្ថែមទៀតថា «*សេដ្ឋកិច្ចពិភពលោកនៅពេលនេះមានបញ្ហាប្រឈមនិងភាពមិនប្រាកដប្រជាខ្ពស់។ ចំណែកតំបន់អាស៊ី-ប៉ាស៊ីហ្វិកក៏នឹងមិនអាចចៀសផុតបានដែរ។ ផលប៉ះពាល់នៃជំងឺកូវីតនឹងមានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរប៉ះពាល់ដល់មនុស្សគ្រប់រូបនិងមិនដែលធ្លាប់មានពីមុនមក*»។

បើទោះបីជាសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ីទទួលផលប៉ះពាល់តិចជាងតំបន់ដទៃមែន តែការព្យាករណ៍នេះមានសភាពធ្ងន់ធ្ងរជាងពេលមុន។ ជាក់ស្តែងបើធៀបទៅនឹងអំឡុងពេលមានវិបត្តិហិរញ្ញវត្ថុពិភពលោក សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ីមានកំណើន៤,៧% និងក្នុងពេលមានវិបត្តិហិរញ្ញវត្ថុអាស៊ីនៅចុងឆ្នាំ១៩៩០ សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ីមានកំណើន១,៣ %។

ទោះជាយ៉ាងណាក្តី មូលនិធិរូបិយវត្ថុអន្តរជាតិព្យាករថានៅឆ្នាំក្រោយកំណើនសេដ្ឋកិច្ចនៅអាស៊ីអាចនឹងកើនឡើង៧,៦ភាគរយវិញ ដោយរំពឹងថាគោលនយោបាយទប់ស្កាត់ការឆ្លងជំងឺទទួលបានជោគជ័យ ប៉ុន្តែបន្ថែមថាការព្យាករណ៍នេះមានភាពមិនប្រាកដប្រជាខ្ពស់។ ខុសពីវិបត្តិហិរញ្ញវត្ថុសាកលនៅឆ្នាំ២០០៨ដែលបណ្តាលមកពីការដួលរលំរបស់បណ្តាញហិរញ្ញវត្ថុសាកល Lehman Brothers ជំងឺរាតត្បាតនេះប៉ះពាល់ដោយផ្ទាល់ដល់វិស័យសេវាកម្ម ដោយបង្ខំឲ្យមនុស្សនៅផ្ទះនិងបិទអាជីវកម្ម[2]។

តាមរបាយការណ៍ពីអង្គការទេសចរណ៍ពិភពលោកបានឱ្យដឹងថា នាអំឡុងឆ្នាំ២០២០នេះភ្ញៀវទេសចរទូទាំងពិភពលោកនឹងមានការធ្លាក់ចុះពី២០% ទៅ៣០% ពោលគឺធ្លាក់ចុះពីកំណើនដែលបានប៉ាន់ស្មាន ពី៣% ទៅ៤% នាដើមខែមករាឆ្នាំ២០២០។ នេះអាចបណ្តាលឱ្យខាតបង់ពី៣០ទៅ៥០ពាន់លានដុល្លារអាមេរិក ក្នុងការ

---

[1] Worldmeters.info ចេញផ្សាយថ្ងៃទី១១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២០

[2] www.thmeythmey.com/ ចុះផ្សាយថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២០

ចំណាយរបស់ភ្ញៀវទេសចរអន្តរជាតិ[3] ។ បើធៀបនឹងផលប៉ះពាល់នៃការវាយប្រហារអគារពាណិជ្ជកម្មសហរដ្ឋអាម៉េរិកក្នុងឆ្នាំ២០០១ ការផ្ទុះឡើងនៃជំងឺសារកាលពីឆ្នាំ២០០៣ និងវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចសាកលឆ្នាំ២០០៩ វិបត្តិលើកនេះគឺធំជាង ព្រមទាំងមិនទាន់អាចប៉ាន់ស្មាននៅពេលណាដែលនឹងត្រូវបញ្ចប់។

តារាងទី១៖ **ការប៉ាន់ស្មាននៃការធ្លាក់ចុះនៃភ្ញៀវទេសចរពិភពលោកក្នុងឆ្នាំ២០២០**

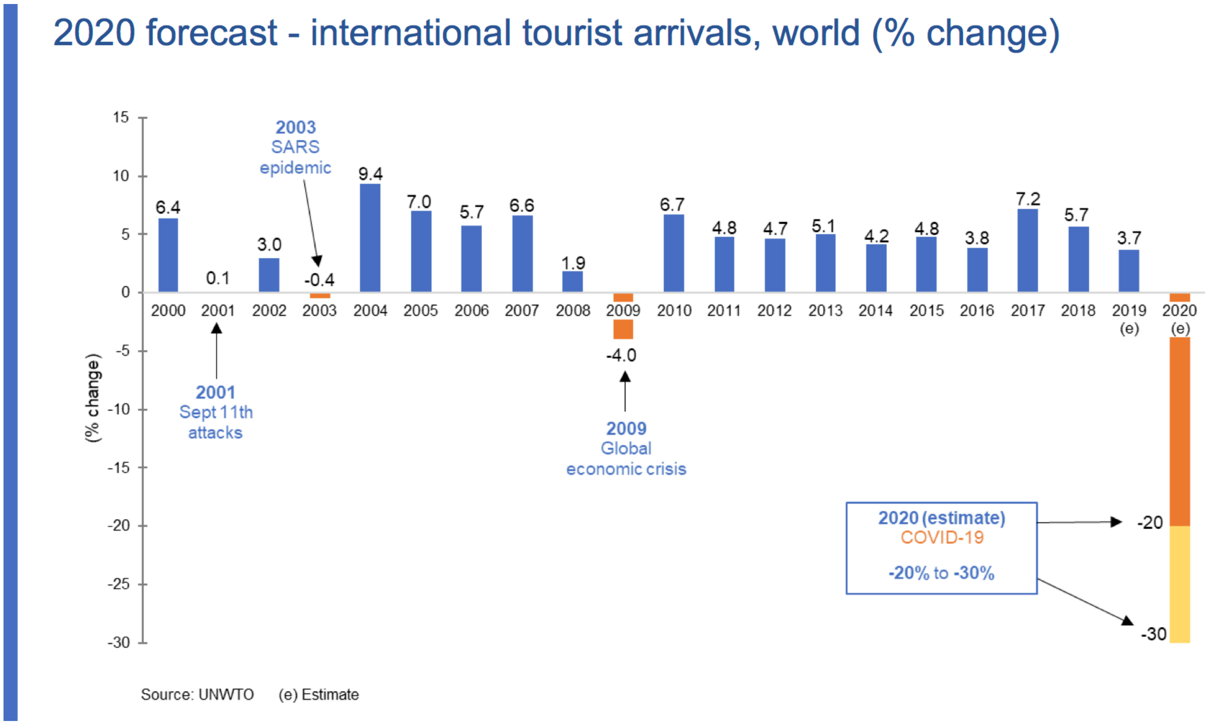

ប្រភព៖ UNWTO

កំណើនសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាសម្រេចបានក្នុងអត្រា៧ភាគរយនៅឆ្នាំ២០១៨ និងឆ្នាំ២០១៩ ប៉ុន្តែចាប់តាំងពីការរាតត្បាតជំងឺកូវីដ១៩នៅប្រទេសចិនកាលពីដើមខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៩និងបន្តរាលដាលនៅជុំវិញពិភពលោក បានបង្កឲ្យសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោកជាប់គាំងស្ទើរគ្រប់វិស័យ ដោយរួមទាំងសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាក៏រងផលប៉ះពាល់ដែរ។

« *តាមការព្យាកររបស់យើង អត្រាកំណើន GDP កម្ពុជានឹងធ្លាក់ចុះដល់១,៥ ភាគរយក្នុងឆ្នាំ ២០២០* » នេះបើតាមលោក Changyong Rhee ប្រធាននាយកដ្ឋានអាស៊ី-ប៉ាស៊ីហ្វិកនៃមូលនិធិរូបិយវត្ថុអន្តរជាតិ(IMF) ហើយលោកបានបន្ថែមថាកំណើនសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ីនៅឆ្នាំ២០២០ នឹងមិនមានកំណើនជាលើកដំបូងក្នុងរយៈពេល

[3] World tourism organization, impact assessment of the COVID-19 outbreak on international tourism, 24 march 2020.

៦០ឆ្នាំចុងក្រោយ។ ការវងគ្រោះមិនធ្លាប់មានពីមុនមកនេះបណ្តាលមកពីវិបត្តិជំងឺកូវីដ១៩ ដែលប៉ះពាល់ដល់វិស័យសេវាកម្មនិងការនាំចេញទៅកាន់ទីផ្សារចម្បងៗ[4]។

វិធានការមួយចំនួនដែលរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានដាក់ចេញ ដើម្បីទប់ស្កាត់ការរីករាលដាលនៃជំងឺកូវីដ១៩ មានដូចជាការបិតសាលារៀន ក្លឹបកំសាន្ត ឌីស្កូថេក ការ៉ាអូខេ ក្លឹបហាត់ប្រាណ និងការជួបជុំសាសនាជាដើម។ រដ្ឋាភិបាលក៏បានហាមទិដ្ឋាការពីបណ្តាប្រទេសមួយចំនួនក្នុងការចូលមកប្រទេសកម្ពុជា ក្នុងនោះរួមមានបារាំង អាល្លឺម៉ង់ អ៊ីរ៉ង់ អ៊ីតាលី អេស្ប៉ាញ និងសហរដ្ឋអាម៉េរិក ក្នុងន័យតែមួយគត់គឺទប់ស្កាត់ការរីករាលដាលនៃជំងឺកូវីដ១៩ចូលក្នុងសហគមន៍។ វិធានការនេះត្រូវបានសាទរពីមហាជននឹងប្រជាពលរដ្ឋទូទៅ។ ជាលទ្ធផលនៅកម្ពុជាមានករណីឆ្លងតែ១២២នាក់ប៉ុណ្ណោះ ព្យាបាលជាមានចំនួន១២០នាក់និងមិនមានអ្នកស្លាប់ទេ។ អាត្រានេះបានធ្វើឱ្យកម្ពុជាមានការព្យាបាលជាសះស្បើយច្រើនជាងគេ បើធៀបក្នុងប្រទេសដែលជាសមាជិកក្នុងសហគមន៍អាស៊ាន។

តាមរបាយការណ៍របស់រដ្ឋលេខាធិការដ្ឋានអាកាសចរណ៍ស៊ីវិលបានឱ្យដឹងថា តួលេខនៅខែកុម្ភៈឆ្នាំ២០២០ អ្នកដំណើរតាមជើងយន្តហោះថយចុះ២០ភាគរយ នៅខែមីនាថយចុះជាង៥០ភាគរយ ហើយឈានចូលដល់ខែមេសាឆ្នាំ២០២០ថយចុះយ៉ាងគំហុក រហូតដល់ទៅ៩០ភាគរយ។ នៅសល់៨ទៅ៩ភាគរយនៃដំណើរមកដល់ពេលនេះភាគច្រើនគឺមកពីកូរ៉េ ជប៉ុន និងចិន។ ក្រុមហ៊ុនហោះហើរបរទេសនៅកម្ពុជាទាំងអស់ចំនួន៣៩ក្រុមហ៊ុនភាគច្រើនគឺបានផ្អាកការហោះហើរ នៅសល់តែចន្លោះ៨ទៅ១០ភាគរយតែប៉ុណ្ណោះដែលនៅបន្តការហោះហើរ។ មិនមែនតែកម្ពុជាទេ ពិភពលោកទាំងមូលតែម្តងដែលរងផលប៉ះពាល់លើការបាត់បង់អ្នកធ្វើដំណើរតាមជើងហោះហើរដោយសារកូវីដ១៩។ មានមូលហេតុធំៗ២យ៉ាងក្នុងបញ្ហានេះគឺ ទី១អ្នកដំណើរមិនហ៊ានធ្វើដំណើរដោយខ្លួនឯង ទី២ប្រទេសខ្លះបានបិទប្រទេសរបស់ខ្លួនមិនឱ្យមានការធ្វើដំណើរចេញចូល[5]។

តាមរបាយការណ៍ស្ថិតិទេសចរណ៍កម្ពុជានា៣ខែដើមឆ្នាំ២០២០ បានឱ្យដឹងថាភ្ញៀវទេសចរដែលបានចូលមកប្រទេសកម្ពុជាមានចំនួន**១,១៥៥,២២៦**នាក់ថយចុះ**-៣៨.១%** បើធៀបនឹង៣ខែដើមឆ្នាំ២០១៩មានចំនួន**១,៨៧៧,៨៥៣**នាក់។ ភ្ញៀវទេសចរអន្តរជាតិចូលតាមផ្លូវអាកាសមានចំនួន **៦៦៣,៦៤១**នាក់ក្នុងរយៈពេល៣ខែដើមឆ្នាំ២០២០ធ្លាក់ចុះ**-៤៨.៩%** បើធៀបនឹង៣ខែដើមឆ្នាំ២០១៩មានចំនួន**១,២៩៩,១២២**នាក់។ ភ្ញៀវទេសចរអន្តរជាតិចូលតាមផ្លូវគោកនិងផ្លូវទឹកក្នុងអំឡុង៣ខែដើមឆ្នាំ២០២០ មានចំនួន**៤៩១,៥៨៥**នាក់ ធ្លាក់ចុះ **-១៥.១%** បើធៀបនឹង៣ខែដើមឆ្នាំ២០១៩មានចំនួនភ្ញៀវទេសចរ**៥៧៨,៧៣១**នាក់[6]។ ភ្ញៀវទេសចរអន្តរជាតិនិងបន្តធ្លាក់ចុះទៀតក្នុងអំឡុងខែមេសានិងឧសភាឆ្នាំ២០២០ នេះបើតាមការលើកឡើងពីមន្ត្រី អាកាសចរស៊ីវិល ព្រមទាំងទិន្នន័យភ្ញៀវចូលទស្សនាតំបន់អង្គរចេញដោយអាជ្ញាធរអប្សរា។

---

[4] https://thmeythmey.com/ចុះផ្សាយថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២០

[5] https://thmeythmey.com/ចុះផ្សាយថ្ងៃទី១៦ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២០

[6] Ministry of tourism, tourism statistics report in March 2020

តារាងទី២៖ **ស្ថិតិភ្ញៀវទេសចរបរទេសមកកម្ពុជាក្នុងខែមករា-មីនាឆ្នាំ២០២០**

CAMBODIA: TOURISM STATISTICS REPORT IN THE FIRST QUARTER 2020

I. INBOUND TOURISM

1. International tourist arrivals in January - March 2020

	Inbound tourism			Share (%)	Change (%)	
	2018	2019	2020	2020*	19/18	2020*/19
Air	**1,157,632**	**1,299,122**	**663,641**	**57.4**	**12.2**	**-48.9**
Phnom Penh Int'l Airport (PNH)	495,215	581,709	365,315	31.6	17.5	-37.2
Siem Reap Int'l Airport (REP)	631,444	583,879	240,785	20.8	-7.5	-58.8
Kong Keng (KOS)	30,973	133,534	57,541	5.0	331.1	-56.9
Land and Waterways	**553,621**	**578,731**	**491,585**	**42.6**	**4.5**	**-15.1**
Land	498,016	512,309	440,096	38.1	2.9	-14.1
Waterways	55,605	66,422	51,489	4.5	19.5	-22.5
Total	**1,711,253**	**1,877,853**	**1,155,226**	**100.0**	**9.7**	**-38.5**

ប្រភព៖ **ក្រសួងទេសចរណ៍**

វិបត្តិនៃជំងឺកូវីដ១៩ បានធ្វើឱ្យអាជីវកម្មទេសចរណ៍ទាំងឡាយនៅទូទាំងប្រទេសត្រូវបានផ្អាកដំណើរការ និងបិទបញ្ចប់អាជីវកម្មមានចំនួនសរុប**២,៨៦៥**ទីតាំង ដោយបានធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ការងាររបស់បុគ្គលិកចំនួន**៤៦,៣៦៩**នាក់ ចំណែកឯមគ្គុទ្ទេសក៍ទេសចរណ៍ដែលបានព្យួរអាជ្ញាបណ្ណទេសចរណ៍មានចំនួនសរុប **៩៦**នាក់។

បើតាមឯកឧត្តម **ថោង ខុន** រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងទេសចរណ៍ ដែលបានថ្លែងប្រាប់ក្រុមអ្នកសារព័ត៌មាន នាថ្ងៃទី២៩ខែមេសាកន្លងទៅនេះបានឱ្យដឹងថា *«គិតត្រឹមថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២០ អាជីវកម្មទេសចរណ៍ដែលត្រូវបានបិទ(បិទដោយការផ្អាកដំណើរការនិងបិទបញ្ចប់អាជីវកម្ម)នៅទូទាំងប្រទេស មានចំនួនសរុប២,៨៦៥ទីតាំង ស្មើនឹង**២៩.៥៧%**ធៀបនឹងទីតាំងអាជីវកម្មទេសចរណ៍សរុបដែលមាន**៩,៦៨៩ទី**តាំង (សណ្ឋាគារ ផ្ទះសំណាក់ ភោជនីយដ្ឋាន ម៉ាស្សា ស្ប៉ា ទីភ្នាក់ងារទេសចរណ៍ ខារ៉ាអូខេ រង្គសាល ឌីស្កូតែក បៀហ្គាឌិន និងកីឡាទេសចរណ៍) និងប៉ះពាល់ដល់បុគ្គលិកចំនួន**៤៦,៣៦៩**នាក់ស្មើនឹង**៤២.៦%** ធៀបនឹងបុគ្គលិកសរុប១០៨,៨៤៧នាក់ និងមគ្គុទ្ទេសក៍ទេសចរណ៍ព្យួរអាជ្ញាបណ្ណទេសចរណ៍សរុបចំនួន៩៦នាក់ស្មើនឹង១.៥% ធៀបនឹងចំនួនមគ្គុទ្ទេសក៍ទេសចរណ៍សរុប**៦,៤១៦** នាក់»*។

* ចំពោះសេវាកម្មស្នាក់នៅផ្នែកសណ្ឋាគារ ត្រូវបានបិទនៅទូទាំងប្រទេសមានចំនួន**២៨២**សណ្ឋាគារ(**១៥,៤៨៨**បន្ទប់) ស្មើនឹង**២៧%** ធៀបនឹងចំនួនសណ្ឋាគារសរុបដែលមាន**១,០៤៤**ទីតាំង(**៤៨,៧៩១**បន្ទប់) និងប៉ះពាល់បុគ្គលិក**១៦,២០៣**នាក់ស្មើនឹង**៤១%** ធៀបនឹងបុគ្គលិកសរុប**៣៩,១៥១** នាក់។

* ចំពោះផ្ទះភ្ញៀវ(ផ្ទះសំណាក់)ត្រូវបានបិទនៅទូទាំងប្រទេសមានចំនួន**៤០៥**ទីតាំង(**៥,៦៤៤**បន្ទប់) ស្មើនឹង**១៥%** ធៀបនឹងចំនួនផ្ទះភ្ញៀវសរុបដែលមាន**២,៦៤៣**ទីតាំង(**៣៤,៩៥៧**បន្ទប់) និងប៉ះពាល់បុគ្គលិក**២,០៨៧**នាក់ស្មើនឹង**១៩.៥%** ធៀបនឹងបុគ្គលិកសរុប**១០,៦៦៩** នាក់។

* ចំពោះភោជនីយដ្ឋាន ត្រូវបានបិទនៅទូទាំងប្រទេសមានចំនួន**៣៧១**ទីតាំង(**១៧,០២៧**កៅអី) ស្មើនឹង**១០.៨%** ធៀបនឹងចំនួនភោជនីយដ្ឋានសរុបដែលមាន**៣,៤១៥**ទីតាំង(**១៦៧,៦៣៨**កៅអី)ប៉ះពាល់បុគ្គលិកចំនួន**៣,២០១**នាក់ ស្មើនឹង**១១.១១%** ធៀបនឹងបុគ្គលិកសរុប**២៨,៧៣៨** នាក់។

* ចំពោះទីភ្នាក់ងារទេសចរណ៍ ត្រូវបានបិទនៅទូទាំងប្រទេសមានចំនួន**៤៧**ទីតាំងស្មើនឹង**៦.៤៧%** ធៀបនឹងចំនួនអាជីវកម្មទីភ្នាក់ងារទេសចរណ៍សរុប**៧២៦**ទីតាំង ប៉ះពាល់បុគ្គលិក**២០៨**នាក់ស្មើនឹង**៦%**ធៀបនឹងបុគ្គលិកសរុប**៣,៤៤៤** នាក់។

* ចំពោះមគ្គុទ្ទេសក៍ទេសចរណ៍ បានព្យួរអាជ្ញាបណ្ណទេសចរណ៍នៅទូទាំងប្រទេសមានចំនួន**៩៦**នាក់ស្មើនឹង**១.៥%** ធៀបនឹងចំនួនមគ្គុទ្ទេសក៍ទេសចរណ៍សរុប**៦,៤១៦** នាក់។

* ចំពោះសេវាកម្សាន្តទេសចរណ៍មនុស្សពេញវ័យ(ខារ៉ាអូខេ រង្គសាលឌីស្កូតែក បៀហ្គាឌិន)ត្រូវបានបិទអាជីវកម្មទាំងស្រុងនៅទូទាំងប្រទេសមានចំនួន**១,១៤៧**ទីតាំង ប៉ះពាល់បុគ្គលិកសរុប**១៨,២០៤**នាក់។ ប្រភេទសេវាកម្មខារ៉ាអូខេត្រូវបានបិទនៅទូទាំងប្រទេសមានចំនួន**៨៨០**ទីតាំង(ស្មើនឹង**១០០%**) និងប៉ះពាល់បុគ្គលិកសរុប**១៤,១៦១**នាក់ ប្រភេទសេវាកម្មរង្គសាលឌីស្កូតែកត្រូវបានបិទនៅទូទាំងប្រទេសមានចំនួន**២០០**ទីតាំង(ស្មើនឹង**១០០%**)និងប៉ះពាល់បុគ្គលិកសរុប**៣,០៧៨**នាក់ ប្រភេទសេវាកម្មបៀហ្គាឌិនត្រូវបានបិទនៅទូទាំងប្រទេសមានចំនួន**៦៧**ទីតាំង(ស្មើនឹង **១០០%**) និងប៉ះពាល់បុគ្គលិកសរុប**៩៦៥** នាក់។

* ចំពោះសេវាកម្មស្ប៉ានិងម៉ាស្សាត្រូវបានបិទនៅទូទាំងប្រទេសមានចំនួន**៥៩០**ទីតាំង(**៤,៦៤៤**គ្រែ) ស្មើនឹង**៨៨%**ធៀបនឹងចំនួនអាជីវកម្មស្ប៉ានិងម៉ាស្សាសរុបដែលមាន**៦៦៨**ទីតាំង(**៥,២៩៣**គ្រែ) ប៉ះពាល់បុគ្គលិកចំនួន**៥,៩៤៨**នាក់ស្មើនឹង**៩៥%** ធៀបនឹងបុគ្គលិកសរុប**៦,២៤៧** នាក់។

* ចំពោះអាជីវកម្មកីឡាទេសចរណ៍ (កីឡាប៊ូលីង អាងហែលទឹក ទូកកែយ៉ាក់ បាឡុងបង្ហោះ ស្នូកយ័រ ម៉ាស៊ីនហ្គេម) ត្រូវបានផ្អាកបណ្តោះអាសន្ននៅទូទាំងប្រទេសមានចំនួន**២៣**ទីតាំងស្មើនឹង**៥០%**ធៀបនឹងចំនួនអាជីវកម្មកីឡាទេសចរណ៍សរុប**៤៦**ទីតាំង និងប៉ះពាល់បុគ្គលិក**៥១៨**នាក់ស្មើនឹង**២២%**ធៀបនឹងបុគ្គលិកសរុប**២,៣២២**នាក់[7]។

បន្ថែមលើនេះទៀត ប្រជាពលរដ្ឋដែលកំពុងមានមុខរបរក្នុងលក្ខណៈជាសេដ្ឋកិច្ចក្រៅប្រព័ន្ធដូចជា អ្នករត់ម៉ូតូកង់បី នឹងអ្នកលក់ដូរកំប៉ិកកំប៉ុក រទេះរុញ នៅរាជធានីភ្នំពេញ ខេត្តសៀមរាប និងខេត្តព្រះសីហនុក៏កំពុងប្រឈមនឹងបញ្ហាវិបត្តិនេះខ្លាំងដែរ។ នៅខេត្តសៀមរាបនិងខេត្តព្រះសីហនុពួកគេរកចំណូលបានម្នាក់ក្នុងមួយថ្ងៃជាមធ្យម១ម៉ឺនរៀលប៉ុណ្ណោះ ខណៈលើកមុនចំណូលពួកគាត់ម្នាក់ក្នុង១ថ្ងៃយ៉ាងតិចបំផុតចំនួន៦ម៉ឺនរៀលគឺស្មើនឹង១៥ដុល្លារ។ ដោយឡែកនៅភ្នំពេញវិញក្នុងមួយថ្ងៃពួកគេរកបានប្រមាណ២០ដុល្លារ តែពេលនេះបានធ្លាក់មកនៅត្រឹម

7 http://freshnewsasia.com ចេញផ្សាយថ្ងៃទី២៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២០

៣ម៉ឺនរៀលជាមធ្យម[8]។ នេះមិនទាន់គិតពីអ្នកលក់វត្ថុអនុស្សាវរីយ៍ផ្សេងៗ ក៏ដូចជាកម្មកររោងចក្រដែលត្រូវបានព្យួរការងារឬក៏បានបិទជាបន្តបន្ទាប់កន្លងមក។

ផលប៉ះពាល់ដែលបណ្តាលមកពីកូវីដ១៩ មានលក្ខណៈធំធេងទៅលើសេដ្ឋកិច្ចសង្គមជាច្រើនទៀត ។ សាលាត្រូវបានបិត ដោយក្រសួងអប់រំតម្រូវឱ្យសាលាទាំងនោះបង្រៀនតាមលក្ខណៈបច្ចេកវិទ្យាអនឡាន (E-Learning)។ មាតាបិតាសិស្សមួយចំនួនត្រូវជួបបញ្ហាសេដ្ឋកិច្ចមួយផ្នែក រីឯមួយផ្នែកទៀតត្រូវឆ្លៀតដើម្បីបង្ហាត់បង្ហាញកូនតូចរបស់ខ្លួនក្នុងការរៀនតាមអនឡាននេះ ពួកគេនៅតូចមិនទាន់អាចធ្លាប់ទៅនឹងវិធីបង្រៀនតាមលក្ខណៈបច្ចេកវិទ្យានេះទេ ដែលជាផលលំបាកមួយសម្រាប់មាតាបិតាគ្រប់រូប។ ប្រសិនបើឪពុកម្តាយទាំងនោះមានចំណេះសមល្មមដើម្បីបង្ហាត់បង្ហាញកូនទាំងនោះមិនថ្វីទេ ប៉ុន្តែបើពួកគាត់ពុំសូវយល់ពីការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យានោះនឹងជួបការលំបាកកាន់តែខ្លាំងឡើងថែមទៀត។ ផលលំបាកមួយទៀតនោះគឺសម្រាប់សិស្សក្រីក្រនៅទីជនបទដាច់ស្រយាលដែលគ្មានទូរទស្សន៍ គ្មានអ៊ិនធើណែតសម្រាប់ការសិក្សាពីចំងាយតាមលក្ខណៈបច្ចេកវិទ្យាទំនើបនេះបានធ្វើអោយប៉ះពាល់ដល់ការសិក្សារបស់ពួកគេជាខ្លាំង។

ក្នុងកាលៈទេសៈដ៏លំបាកនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានយកចិត្តទុកដាក់ខ្ពស់ក្នុងការទប់ស្កាត់ការរីករាលដាលនៃជំងឺកូវីដ១៩។ ជំហានដំបូងគឺការចាត់វិធានការទប់ស្កាត់ការរីករាលដាលនៅក្នុងសហគមន៍។ បន្ទាប់មកគឺការគិតគូរដោះស្រាយពីផលប៉ះពាល់ផ្សេងៗមកលើសេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គម។ រាជរដ្ឋាភិបាលបានត្រៀមកញ្ចប់ថវិកា៣០០លានដុល្លារសហរដ្ឋអាមេរិកសម្រាប់បម្រុងជួយគាំពារសង្គម និងសន្តិសុខស្បៀងក្នុងអំឡុងពេលវិបត្តិកូវីដ១៩។ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចបានបញ្ចេញ "កញ្ចប់ជំនួយសហគ្រិនខ្មែរ" ជួយសម្រួលដល់សហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យមនិងធុរកិច្ចបង្កើតថ្មី។ រាជរដ្ឋាភិបាលបានបង្កើតឲ្យមានធនាគារសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម (SMEs Bank) ដើម្បីសម្រាប់ផ្តល់ប្រាក់កម្ចីដល់ម្ចាស់សហគ្រាសធនតូចនិងមធ្យមដែលមានអត្រាការទាប ផ្តល់ជូនដល់អ្នកវិនិយោគលើវិស័យSMEsត្រឹមតែ៧ភាគរយក្នុង១ឆ្នាំ ខណៈដែលមានដើមទុនដំបូងរបស់ធនាគារមានចំនួន១០០លានដុល្លារ។ រហូតមកដល់ពេលនេះមានសេចក្តីរាយការណ៍ថាមានធនាគារចំនួន៣៣ទៀតបានបរិច្ចាគជួយដល់ធនាគារSMEs។ ដូច្នេះធនាគារSMEsមានទុនចូលដល់១៥០លានដុល្លារ ដែលផ្តល់ឲ្យកម្ចីក្នុងអត្រាការប្រាក់៧ភាគរយ។ ចំពោះឥណទាននេះផ្តល់ឱកាសឲ្យម្ចាស់សហគ្រាសធុនតូច និងមធ្យមទទួលឥណទានទុនបង្វិល២០ម៉ឺនដុល្លារ ហើយចំពោះការវិនិយោគទៅលើគ្រឿងម៉ាស៊ីន បានរហូតដល់៣០ម៉ឺនដុល្លារក្នុងមួយក្រុមហ៊ុន[9]។ រាជរដ្ឋាភិបាលក៏បានគិតគូរទៅដល់អ្នកដែលធ្វើការក្នុងសេដ្ឋកិច្ចក្រៅប្រព័ន្ធផងដែរតាមរយៈមូលនិធិជួយសង្គម ទៅលើពលរដ្ឋដែលមានបណ្ណ័ក្រីក្រនិងជនដែលងាយរងគ្រោះ។

រីឯវិស័យទេសចរណ៍រាជរដ្ឋាភិបាលក៏បានដាក់ចេញនូវវិធានការជាអទិភាពជាបន្តបន្ទាប់ ដើម្បីសម្រាលការលំបាកនិងជួយដល់វិស័យឯកជន កម្មករនិយោជិតដែលទទួលរងផលប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរពីវិបត្តិជំងឺកូវីដ១៩។ ម្ចាស់

---

[8] http://www.rfi.fr/km ផ្សាយថ្ងៃទី ១៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២០

[9] http://freshnewsasia.com/ផ្សាយថ្ងៃទី០៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២០

អាជីវកម្មសណ្ឋាគារ ផ្ទះសំណាក់ ភោជនីយដ្ឋាន និង ទីភ្នាក់ងារទេសចរណ៍ដែលបានព្យួរឬនឹងត្រូវព្យួរដាក់ពាក្យស្នើសុំព្យួរកិច្ចសន្យាការងារនៅក្រសួងការងារនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ ឬតាមរយៈមន្ទីរការងារនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈរាជធានី-ខេត្ត នឹងទទួលបានប្រាក់ឧបត្ថម្ភ៤០ដុល្លារអាម៉េរិកក្នុងមួយខែ សម្រាប់រយៈពេលពីរខែពីរាជរដ្ឋាភិបាល ដោយមិនភ្ជាប់លក្ខខណ្ឌតម្រូវឱ្យកម្មករនិយោជិតចូលរួមវគ្គបណ្តុះបណ្តាលជំនាញទន់ (Soft Skills) រយៈពេលខ្លីដែលមានក្នុងវិធានការអន្តរាគមន៍ជុំទី១និងជុំទី២នោះទេ។ ចំពោះមុខអនុវត្តតែរាជធានីភ្នំពេញ ខេត្តសៀមរាប ខេត្តព្រះសីហនុ ខេត្តកែប និងខេត្តកំពត និងចំពោះតែអាជីវកម្មដែលបានដាក់ពាក្យព្យួរកិច្ចសន្យាការងារស្របតាមការណែនាំរបស់ក្រសួងការងារនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈតែប៉ុណ្ណោះ។

ស្របពេលនឹងស្ថានភាពនៅទំនេររបស់កម្មករនិយោជិត និងដើម្បីប្រែក្លាយស្ថានភាពប្រឈមបច្ចុប្បន្នជាឱកាសក្នុងការពង្រឹងនិងអភិវឌ្ឍសមត្ថភាពអ្នកជំនាញទេសចរណ៍និងសិស្សនិស្សិត ក្រសួងទេសចរណ៍បាននិងកំពុងជំរុញរៀបចំកម្មវិធីសិក្សាជំនាញវិជ្ជាជីវៈទេសចរណ៍តាមអនឡាញ សម្រាប់អ្នកបម្រើការនៅក្នុងវិស័យទេសចរណ៍ក៏ដូចជាសម្រាប់សិស្សនិស្សិតដែលសិក្សានៅតាមគ្រឹះស្ថានអប់រំ និងបណ្តុះបណ្តាលជំនាញទេសចរណ៍និងបដិសណ្ឋារកិច្ចនិងសាលាបណ្តុះបណ្តាលជំនាញវិជ្ជាជីវៈទេសចរណ៍ អាចសិក្សានៅគ្រប់ទីកន្លែងនិងគ្រប់ពេលវេលាបាន។

ក្នុងស្ថានភាពពិភពលោក ក៏ដូចជាកម្ពុជាកំពុងប្រឈមនឹងការរីករាលដាលនៃជំងឺកូវីដ១៩ ធនាគារជាតិនៃកម្ពុជាស្នើសុំឲ្យគ្រឹះស្ថានធនាគារ និងហិរញ្ញវត្ថុទាំងអស់ផ្តល់ការអនុគ្រោះបន្ថែមដល់អតិថិជនដើម្បីជួយសម្រាលបន្ទុករបស់ពួកគាត់ ជាពិសេសបន្ធូរបន្ថយកម្រៃសេវាផ្សេងៗពាក់ព័ន្ធនឹងឥណទាន ឬលើកលែងការផាកពិន័យផ្សេងៗចំពោះអតិថិជនរបស់ខ្លួនរហូតដល់ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២០ខាងមុខនេះ[10]។

ទោះបីជាមានការយកទុកដាក់ពីរាជរដ្ឋាភិបាល ក្នុងការទប់ទល់និងវិបត្តិផ្សេងៗកើតឡើងដោយជំងឺកូវីដ១៩យ៉ាងណាក្តី ក៏ក្រុមហ៊ុនធុរកិច្ចជាច្រើនកំពុងប្រឈមមុខនឹងការជិតដួលរលំទាំងស្រុង បន្ទាប់ពីពួកគាត់បានព្យាយាមបន្តដំណើរការអជីវកម្ម ចាប់តាំងពីមានការធ្លាក់ចុះប្រាក់ចំណូលយ៉ាងធំធេង ចាប់តាំងពីដើមឆ្នាំ២០២០កន្លងទៅ នេះបើតាម(លិខិតរបស់ក្រុមហ៊ុនធុរកិច្ចផ្ញើជូនទៅប្រធានសភាពាណិជ្ជកម្មកម្ពុជាកាលពីថ្ងៃទី២៤ខែមេសាឆ្នាំ២០២០)។ លិខិតនេះបន្តទៀតថាទោះបីជារាជរដ្ឋាភិបាលនិងធនាគារជាតិកម្ពុជាបានជំរុញឱ្យម្ចាស់ជួលអចលនទ្រព្យនិងគ្រឹះស្ថានហិរញ្ញវត្ថុផ្តល់ការគាំទ្រ និងភាពបត់បែនកាន់តែច្រើនដល់ផ្នែកឯកជនយ៉ាងណាក្តីប៉ុន្តែម្ចាស់ជួលអចលនទ្រព្យ និងស្ថាប័នទាំងនោះភាគច្រើនបដិសេធមិនអនុវត្តតាមការអំពាវនាវនេះឡើយ ដោយសារតែការរំពឹងទុកមានលក្ខណៈមិនស្របតាមភាពជាក់ស្តែង។ ជាសំណូមពរក្រុមហ៊ុនធុរកិច្ចទាំងនោះបានស្នើដល់រាជរដ្ឋាភិបាលមេត្តាផ្តល់មូលនិធិចាំបាច់ដល់គ្រឹះស្ថានហិរញ្ញវត្ថុនិងធានាឥណទានអនុគ្រោះ ដើម្បីទប់ទល់នឹងហានិភ័យនេះ[11]។ វិធានការពិសេសទាំងនេះរួមមាន (ឥណទានដែលធានាដោយរាជរដ្ឋាភិបាលនិងការលើកលែងសារពើពន្ធ) គឺជាមធ្យោបាយតែមួយគត់ដើម្បីសង្គ្រោះសេដ្ឋកិច្ចរបស់កម្ពុជាដែលកំពុងតែលិចលង់ តាមរយៈកិច្ច

[10] សេចក្តីប្រកាសរបស់ធនាគារជាតិកម្ពុជា ចេញផ្សាយថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២០

[11] លិខិតសមាគមន៍ក្រុមហ៊ុនធុរកិច្ចជាតិ និងអន្តរជាតិផ្ញើជូនប្រធានសភាពាណិជ្ជកម្មកម្ពុជា ចុះថ្ងៃទី ២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២០

ខិតខំប្រឹងប្រែងរួមរបស់ភាគីពាក់ព័ន្ធទាំងអស់។ រាជរដ្ឋាភិបាលត្រូវជួយតាមរយៈការផ្ដល់ការធានាចាំបាច់សម្រាប់ឥណទាននិងលើកលែងចោលនូវចំណូលសារពើពន្ធ រីឯវិស័យឯកជនត្រូវជួយតាមរយៈការធ្វើកិច្ចសន្យាបំណុលនិងប្ដេជ្ញារក្សាចំនួនបុគ្គលិករបស់ខ្លួន ហើយជាការឆ្លើយតបបុគ្គលិកត្រូវជួយតាមរយៈការធ្វើការងារមិនពេញម៉ោង ។

មិនខុសគ្នាពីក្រុមហ៊ុនធុរកិច្ចជាតិនិងអន្តរជាតិ ប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជាប្រមាណជា២លាន៥សែននាក់ កំពុងជាប់បំណុលក្នុងធនាគារឬគ្រឹះស្ថានហិរញ្ញវត្ថុជាមួយអាត្រាកម្ចីជាមធ្យម៣៨០០ដុល្លារ។ គិតត្រឹមថ្ងៃទី០៩ខែឧសភាកន្លងទៅនេះមានប្រជាពលរដ្ឋជាអតិថិជនរបស់គ្រឹះស្ថានហិរញ្ញវត្ថុប្រមាណជា១០០,០០០នាក់ ដែលបានដាក់ពាក្យរៀបចំឥណទានឡើងវិញ បន្ទាប់ពីមានការណែនាំពីធនាគារជាតិនៃកម្ពុជា[12]។ រាជរដ្ឋាភិបាលនិងធនាគារជាតិកម្ពុជាគួរស្វែងរកវិធីដែលជាក់លាក់ច្បាស់លាស់ងាយយល់ ដាក់ជូនស្ថាប័នធនាគារឯកជនក៏ដូចជាគ្រឹះស្ថានហិរញ្ញវត្ថុទាំងឡាយ ដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមដែលពលរដ្ឋកំពុងជួបប្រទះឈរលើស្មារតីឈ្នះទាំងអស់គ្នា។ ជឿជាក់ថាទាំងរាជរដ្ឋាភិបាល វិស័យឯកជន និងប្រជាពលរដ្ឋទូទៅនឹងឆ្លងផុតគ្រាលំបាកនេះនាពេលដ៏ខ្លីខាងមុខ។

សរុបសេចក្ដីមក ផលប៉ះពាល់ដែលកើតឡើងដោយវិបត្តិជំងឺកូវីដ១៩ ពិតជាបានធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សេដ្ឋកិច្ចសង្គម ទេសចរណ៍ និងជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាពលរដ្ឋដែលពុំទាន់អាចប៉ាន់ស្មានថាពេលណាដែលត្រូវបញ្ចប់។ កិច្ចខំប្រឹងប្រែងចំពោះមុខរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលគឺការរក្សាបាននូវសេចក្ដីសុខ សុវត្ថិភាពសុខភាព ទប់ស្កាត់ការរីករាលដាលនៃកូវីត១៩ទៅក្នុងសហគមន៍។ជំហានជាបន្តបន្ទាប់គឺត្រូវប្រតិបត្តិឱ្យបានខ្ជាប់ខ្ជួននូវវិធានការផ្សេងៗដែលបានចេញដោយអង្គការសុខភាពពិភពលោកនិងក្រសួងសុខាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដូចជាការលាងដៃឱ្យបានញឹកញាប់ខ្ជាប់ខ្ជួន ការរក្សាគម្លាតសុវត្ថិភាពសង្គម ការពាក់ម៉ាសនៅពេលទៅកន្លែងដែលមានមនុស្ស ច្រើននិងវិធានការចាំបាច់ផ្សេងៗមួយចំនួនទៀត។ កិច្ចប្រជុំរបស់អង្គការទេសចរណ៍ពិភពលោកនាថ្ងៃទី០៧ ខែឧសភាឆ្នាំ២០២០តាមរយៈប្រព័ន្ធ Video Conference ពីទីក្រុងម៉ាឌ្រីដប្រទេសអេស្ប៉ាញដោយមានការចូលរួមពីលោក **ហ្សូរ៉ាប់ ផូឡូលិក សាស្វីល្លី** (Zurab Pololiksashvili)អគ្គលេខាធិការអង្គការទេសចរណ៍ពិភពលោក តំណាងអង្គការសុខភាពពិភពលោក អង្គការអន្តរជាតិផ្សេងៗនិងបណ្ដាប្រទេសជាសមាជិកជាង១០០ប្រទេសរួមទាំងកម្ពុជាផងដែរ។ អ្នកជំនាញនិងអង្គការទេសចរណ៍ពិភពលោកបានបង្ហាញអំពីដំណោះស្រាយមួយចំនួន ដែលរដ្ឋជាសមាជិកអាចពិចារណាដើម្បីដោះស្រាយផលប៉ះពាល់លើវិស័យទេសចរណ៍ក្នុងដំណាក់កាលវិបត្តិកូវីដ១៩ និងដំណាក់កាលក្រោយវិបត្តិ ក្នុងនោះរួមមានការអនុវត្តវិធានសុវត្ថិភាពអនាម័យសុខភាពស្របតាមវិធាននានាណែនាំដោយអង្គការសុខភាពពិភពលោកតាមរយៈការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាទំនើប ការរៀបចំផែនការបន្ទាប់វិបត្តិនិងការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាឌីជីថលក្នុងវិស័យទេសចរណ៍កាន់តែខ្លាំងឡើង។ មិនថាវិស័យទេសចរណ៍ពិភពលោកឬទេសចរណ៍កម្ពុជា ក្នុងដំណាក់កាលនេះគឺឆ្លងកាត់នៅភាពលំបាកដូចគ្នា។ ដើម្បីចូលរួមទប់ស្កាត់និងដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមទាំងនេះក្រសួងទេសចរណ៍នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាបានខិតខំប្រឹងប្រែង បង្កើតស្តង់ដាថ្មីបន្ថែមទៀតដូចជាស្តង់ដាសេវាកម្មស្នាក់នៅ សេវាកម្មម្ហូបអាហារ និងសេវាកម្មទេសចរណ៍សហគមន៍-រមណីយដ្ឋានទេសចរណ៍ ដើម្បីបង្កើបឱ្យមានសកម្មភាពទេសចរណ៍ឬចលនាទេសចរក្នុងប្រទេសឡើងវិញ ដែលធានាបាននូវ

---

[12] http://www.rfi.fr/km/ ផ្សាយថ្ងៃទី០៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២០

សុវត្ថិភាពសុខភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋនិងភ្ញៀវទេសចរទាំងអស់គ្នាជាដាច់ខាត។ ស្តង់ដាអាជីវកម្មទេសចរណ៍ថ្មីនេះនឹងមានការចេញប្រកាសឱ្យអនុវត្តជាផ្លូវការយ៉ាងយូរត្រឹមចុងខែឧសភាឆ្នាំ២០២០។ បន្ថែមទៀតក្រសួងក៏បាននិងកំពុងបង្កើតកម្មវិធីសិក្សាបង្រៀនជាលក្ខណៈអនឡាញ ដើម្បីពង្រឹងសមត្ថភាពធនធានមនុស្សដែលកំពុងបម្រើក្នុងវិស័យទេសចរណ៍ឱ្យកាន់តែមានសមត្ថភាពប្រសើរជាងមុន ដើម្បីត្រៀមទទួលការត្រឡប់មកវិញនៃភ្ញៀវទេសចរគ្រប់ជាតិសាសន៍បន្ទាប់ពីវិបត្តិកូវីដ១៩។ មជ្ឈមណ្ឌល China Ready Center ដែលមានការសហការនិងគាំទ្រពីក្រសួងទេសចរណ៍ នឹងត្រៀមបង្កើតនៅរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជាដើម្បីសិក្សាស្រាវជ្រាវនិងរៀបចំយុទ្ធសាស្ត្រថ្មីៗទទួលការត្រឡប់មកវិញនៃទេសចរចិន។ ការពង្រឹងបន្ថែមទៅលើហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធផ្សេងៗដូចជាភាពស្អាតនៃផ្លូវធ្វើដំណើរ ភាពស្អាតនៃចំណីអាហារ ភាពស្អាតកន្លែងស្នាក់នៅ ភាពស្អាតនៃស្នាមញញឹមរួសរាយរាក់ទាក់របស់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ភាពស្អាតនៃតម្លៃសេវាកម្មផ្សេងៗ ភាពស្អាតនៃតំបន់រមណីយដ្ឋានទេសចរណ៍ប្រកបដោយភាពទាក់ទាញច្នៃប្រឌិត ដែលទាំងនេះកើតឡើងពីស្ថាប័នរដ្ឋ ឯកជន សហគមន៍ព្រមទាំងប្រជាពលរដ្ឋទូទៅត្រូវតែចូលរួមទាំងអស់គ្នា ព្រមទាំងមានផែនការយុទ្ធសាស្ត្រច្បាស់លាស់ផងដែរ។ ក្រសួងទេសចរណ៍គួរតែត្រៀមកញ្ចប់ថវិកាដើម្បីត្រៀមផ្សព្វផ្សាយទេសចរណ៍កម្ពុជាទៅកាន់ពិភពលោក នៅពេលដែលវិបត្តិកូវីដ១៩បានបញ្ចប់។ ប្រសិនបើស្ថានភាពវិបត្តិនេះនៅបន្តរយៈពេលយូរទៀតក្រសួងទេសចរណ៍កម្ពុជាគួរតែស្នើទៅអង្គការទេសចរណ៍ពិភពលោកដើម្បីរកចំណុចរួមមួយក្នុងការសម្រាលនិងស្រោចស្រង់ដល់វិស័យនេះ ដូចជាការចេញបណ្ណធ្វើដំណើរដល់ពលរដ្ឋណាដែលគ្មានជំងឺកូវីដ១៩អាចធ្វើដំណើរទូទាំងពិភពលោកបាន។ វិបត្តិកូវីដ១៩បានផ្តល់ឱកាសដល់វិស័យកសិកម្មកម្ពុជាឱ្យមានភាពប្រសើរឡើងជាងមុន ដោយរាជរដ្ឋាភិបាលបានបញ្ចេញកញ្ចប់ថវិកាដើម្បីជួយទ្រទ្រង់ដល់វិស័យនេះឱ្យមានដំណើរការកាន់តែល្អប្រសើរដើម្បីផ្គត់ផ្គង់ស្បៀងសម្រាប់ប្រជាពលរដ្ឋឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់។ បន្ថែមលើនេះរដ្ឋក៏មានវិធានការផ្សេងៗក្នុងការទប់ស្កាត់ផលិតផលកសិកម្មដែលនាំចូលពីបណ្តាប្រទេសជិតខាងផងដែរ។ វិស័យកសិកម្មនឹងកាន់តែខ្លាំងជាងមុននៅពេលដែលវិបត្តិកូវីតត្រូវបានបញ្ចប់ ហើយក៏បានផ្តល់ឱកាសការងារដល់ប្រជាពលរដ្ឋដែលកំពុងតែប្រឈមនឹងបញ្ហាកូវីដ១៩នេះដែរ ប៉ុន្តែទាមទារអោយស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធត្រូវមានយន្តការនិងផែនការច្បាស់លាស់។ ភាពធ្លុះធ្លាយសេដ្ឋកិច្ចដែលកើតឡើងពីការនាំចូលផលិតផលកសិកម្មផ្សេងៗសម្រាប់បម្រើដល់វិស័យទេសចរណ៍នឹងត្រូវកាត់បន្ថយ នៅពេលដែលដំណើរការទេសចរណ៍ជាតិនិងអន្តរជាតិចាប់ផ្តើមឡើងវិញ។ បទពិសោធន៍មួយទៀតដែលបង្រៀនប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជានាអំឡុងពេលវិបត្តិកូវីដ១៩គឺការជំរុញឱ្យពលរដ្ឋគ្រប់រូបដើរឱ្យទាន់បច្ចេកវិទ្យា៤.០ រាប់ទាំងការធ្វើការពីចម្ងាយ ការរៀនតាមអនឡាញនិងការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាចាំបាច់ផ្សេងៗជាច្រើនទៀត៕

ឯកសារពិគ្រោះ

១. www.worldometers.info ចេញផ្សាយថ្ងៃទី១១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២០

២. www.thmeythmey.com/ ចុះផ្សាយថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២០

៣. World tourism organization, impact assessment of the COVID-19 outbreak on international tourism, 24 march 2020.

៤. https://thmeythmey.com/ចុះផ្សាយថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២០

៥.https://thmeythmey.com/ចុះផ្សាយថ្ងៃទី១៦ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២០

៦. Ministry of Tourism, tourism statistics report in March 2020

៧. http://freshnewsasia.com/ ចេញផ្សាយថ្ងៃទី២៩ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២០

៨. http://www.rfi.fr/km ផ្សាយថ្ងៃទី ១៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២០

៩. http://freshnewsasia.com/ផ្សាយថ្ងៃទី០៧ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២០

១០. សេចក្តីប្រកាសរបស់ **ធនាគារជាតិកម្ពុជា** ចេញផ្សាយថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២០

១១. http://www.rfi.fr/km/ ផ្សាយថ្ងៃទី០៩ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០២០

១២. លិខិត**សមាគមន៍ក្រុមហ៊ុនធុរកិច្ចជាតិនិងអន្តរជាតិ** ផ្ញើជូនប្រធានសភាពាណិជ្ជកម្មកម្ពុជា ចុះថ្ងៃទី ២៤ ខែមេសា ឆ្នាំ២០២០៕

៚ ៙